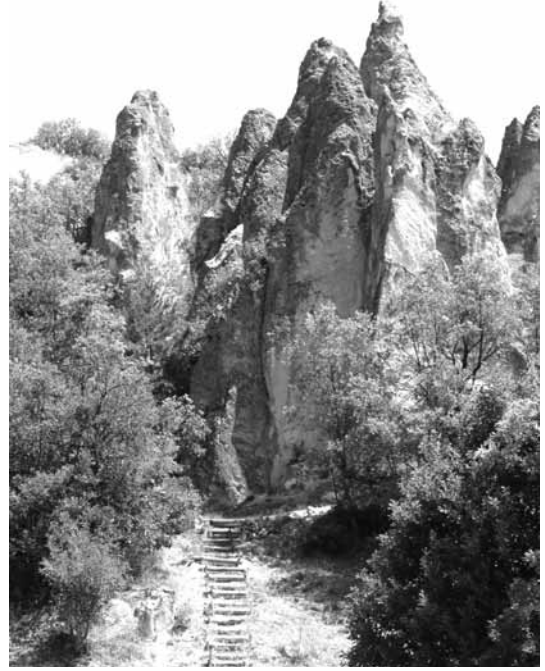

kızılcahamam-çamlıdere

jeoparkı

Türkiye'nin ilk jeoparkı olma özelliği taşıyan Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı, 2006-2009 yılları arasında TÜBİTAK destekli Ankara Üniversitesi ve Jeolojik Mirası Koruma Derneği (JEMİRKO) öncülüğünde, Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü (MTA), Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün paydaşlığı ile 16 Temmuz 2010'da açılmıştır. Böylelikle jeoturizm için ilk adımlar atılmış, ulaşımı kolay bazı jeositler düzenlenerek ziyarete açılmıştır.

Jeolojik oluşumlar, görsel güzellikleriyle ilgi çekmeleri yanında oluştuğu döneme ait bilgileri de kayıt altında sakladıkları gibi günümüz olaylarına da ışık tutarlar. Yerküremizde ender olarak bulunan, oluştuğu zamanın ve olayın belgesi konumunda olan pek çok 'jeolojik malzeme' yok olma tehdidi altındadır. *Jeolojik miras, jeolojik sit veya jeosit* olarak tanımlanan bu oluşumların gelecek nesillerin hayal ederek değil, görerek öğrenmesi için korunması gerekir. Yani aslında geçmişten bizlere miras kalan yapıların bizden de geleceğe miras kalması gereklidir. Bir bakıma bulunduğu bölgenin doğal güzellikleri olan bu gizemli yapıların 'Jeoturizm' ile tanıtılması söz konusudur. *Jeoturizm*, kısmen veya tamamen doğayı jeolojik mirası veya jeositleri incelemek için gerçekleştirilen ziyaret veya gezi faaliyetleridir (Kazancı, 2010). Bir

Abacı peribacaları jeositi yürüyüş yolu.

çeşit meslek turizmi sayılan jeoturizm, buna katılanları yönlendiren, hayran bıraktıran şey yerkürenin geçmişine ve işleyişine ait oluşumlardır. *Jeopark* ise aynı veya farklı türden jeolojik miras veya jeositlerin topluca bulunduğu yaya gezme mesafesinden küçük olmayan ziyarete açık, idaresi kurulmuş, özel doğa koruma alanlarıdır (www.jemirko.org.tr). Jeoparklar, pek çok jeosit bulunduklarından dolayı bilimsel açıdan da değerlidirler. Ziyaretler sırasında jeositler hakkında meraklılara bilgiler verilmesi, jeoparkların doğa eğitimine katkısı söz konusudur. *Jeoyol* ise, jeositler veya jeolojik miras elemanlarını gezme-görme amacıyla izlenecek yol ve güzergahlardır.

Türkiye'nin ilk jeoparkı olma özelliği taşıyan Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı, 2006-2009 yılları arasında

da TÜBİTAK destekli Ankara Üniversitesi ve Jeolojik Mirası Koruma Derneği (JEMİRKO) öncülüğünde, Maden Tetkik Arama Genel Müdürlüğü (MTA), Doğa Koruma ve Milli Parklar Genel Müdürlüğü'nün paydaşlığı ile 'Orta Anadolu'daki Milli Parklar ve Yakın Çevresindeki Jeosit ve Jeomiras Öğelerinin Belirlenmesi ve Değerlendirilmesi' konulu proje çalışması yapılmıştır. Araştırmalar sırasında Kızılcahamam çevresinde çok sayıda jeosit olduğu gözlenmiş ve bütün bunların hem korunması hem de yöre halkına ekonomik gelir sağlamaları amacıyla 2008 yılında 'Kızılcahamam-Çamlıdere Jeopark ve Jeoturizm Projesi' (KÇJJP) geliştirilmiştir. Projede Ankara Valiliği, Ankara Üniversitesi, Kızılcahamam Belediyesi, Kızılcahamam Kaymakamlığı ve Jeolojik Mirası Koruma Derneği (JEMİRKO) ile ortaklaşa çalışılmış ve pek çok toplantılar, çalıştaylar yapılarak jeoparkın alt yapıları oluşturulmuştur. Proje çalışmaları sırasında yer bilimlerinden uzak olan kişilerin bile çalışmalar sırasında oldukça heyecanlı oldukları, artık -taşa taş olarak bakmadıkları- gibi 15 milyon yıl yaşındaki bir yaprak ile balık fosiline dokunmanın heyecanı da gözlenmiştir. Bu çalışmalar esnasında yöre halkı ile devamlı temas halinde olunmuş ve jeoparkın yerel kalkınmadaki rolünden bahsedilmiştir. Ancak yerel yönetimlerin desteği olmasa yöre halkını aydınlatmak ve onlara bu jeolojik oluşumların sahiplenme fikrini aşılama zor olabilirdi.

Tüm bu çalışmaların sonucunda '**Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı**'nın açılışı Atatürk'ün Kızılcahamam'a geliş yıldönümü olan 16 Temmuz 2010'da gerçekleşmiştir. Böylelikle jeoturizm için ilk adımlar atılmış, ulaşımı kolay bazı jeositler düzenlenerek ziyarete açılmıştır. Bu andan itibaren pek çok ziyaretçisi de olan Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı'nın, geniş ölçekte tanıtılması, jeopark-jeoturizm kavramlarının eğitim bazında farkındalığının sağlanması amacıyla Kızılcahamam'da 2010-2011 senesinde iki aşamalı olarak (yaz ve kış okulu) '**Kızılcahamam (Ankara) bölgesinde uygulamalı jeolojik miras, jeopark ve jeoturizm eğitimi**' konulu TÜBİTAK Doğa Eğitimi Projesi yapılmıştır. Katılımcılar çoğunlukla işsiz üniversite mezunu ve/veya son sınıf öğrencileri, üniversitelerde araştırma yapan kişiler ve doğa meraklıları olup, jeoturizmin temel bilgileri, jeolojik miras ve jeoparklar hakkında konularında uzman kişiler tarafından uygulamalı eğitim verilmiş ve proje büyük ilgi görmüştür.

Her geçen gün ilginin arttığı Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkının logosuz olamayacağını, mutlaka bir logosu olması gerektiğini düşünen proje yürütme kurulu, basın ve yerel yönetimler aracılığıyla duyurarak logo yarışması düzenlemiştir. Çok fazla katılımcının birbirinden güzel tanıtıcı logoları arasından oy çokluğu ile jeoparkın logosu belirlenmiştir (Foto 1).

Proje kurulu tarafından seçilen Kızılcahamam - Çamlıdere Jeopark logosu

Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı yaklaşık 2 bin km²lik bir alanı kaplamaktadır. Jeoparktaki 23 ayrı jeosit oldukça dikkat çekicidir ve sayıları 50'ye kadar ulaşmaktadır. Yaklaşık 23 milyon yıl ile 20 bin yıl arasında değişen zaman periyotlarında oluşmuş farklı jeolojik oluşumlar bulunur. Burası, Köroğlu volkaniklerinin üç evreli olarak 23-20, 18-16 ve 11-9 milyon yılları arasındaki faaliyetlerinin geliştiği yerdir. Radyometrik yaşlarla belirlenmiş bu volkanik ürünlerin çoğu patlamalı şekillerde olduğu gibi, bazen de belirli merkezlerden kilometrelerce mesafelerdeki kırık ve yarıklarla yüzeye ulaşmıştır. Volkanik faaliyetlerin durgun olduğu dönemlerde, bölgede göller, bataklıklar ve akarsuların varlığı sözkonusudur. Volkanik malzemeye kaplı alanlar üzerindeki bu göl ve bataklıklar, sonraki dönemde tekrar volkanik malzemeye dolmuşlardır. Böylelikle volkanik ürünler ile göl ve bataklık ürünleri üst üste gelerek günümüzdeki istif görünümünü kazanmışlardır. Gerek bu göllerin etrafındaki ağaçların silisleşmiş/taşlaşmış hallerini, gerekse balık-yaprak-kurbağa-böcek gibi fosilleri bu istifler içerisinde görmek mümkündür. Buna ilaveten volkanik-göl istifleri sonraki dönemlerde aşınarak vadi, kanyon ve tepeleri oluşturmuşlardır.

Jeoparktaki çeşitlilik her bakımdan dikkat çekicidir. Bunlar; Pelitçik-Yahşayan fosil ağaç ormanı, Abacı Peribacaları, Mahkemeağcın köyü yapay mağara

ve kiliseleri (=Mahkemeağcın Kültürel Jeositi), Sey Hamamı, Güvem bazalt sütunları, Beşkonak balık-yaprak fosilleri, aşınmayla oluşan gelin kayası ve kaplumbağa kardeşler, Alicin manastırı, Sinaptepe memeli fosil yatağı, Işıkdığı, Karagöl ve çeşitli renk-lerdeki volkanik birimler şeklindedir. Her bir jeositin

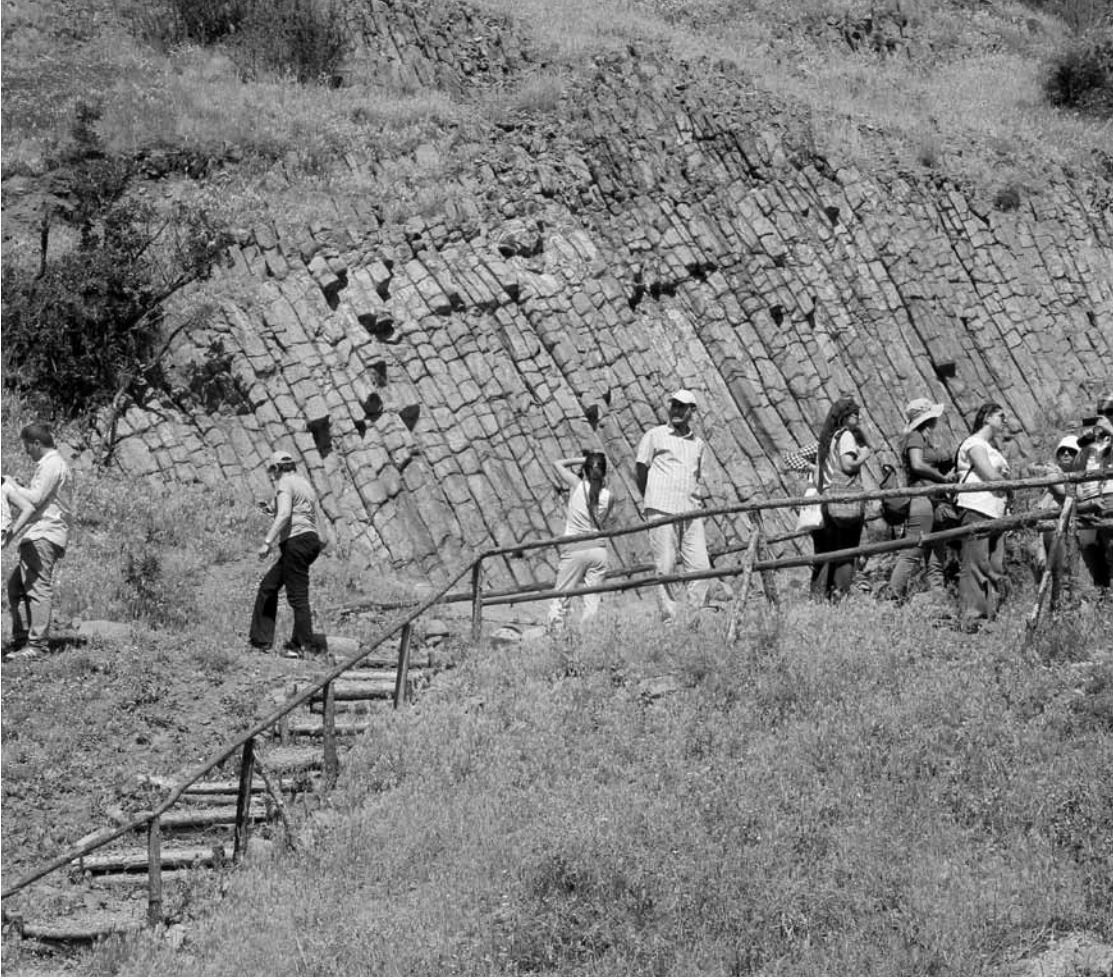
tanıtıldığı broşürler ve kitapçıklar mevcut olmakla birlikte bazı jeositlerde her düzeyde kişilerin anlaya-bileceği açıklama, harita ve şekillerin olduğu tabelalar konulmuştur ve doğaya uygun şekilde düzenlenmiş yürüyüş yolları bulunmaktadır.

Abacı Peribacaları jeositi tabelası

Güvem Bazalt sütunları jeositi tabelası

Güvem Bazalt sütunları jeositindeki yürüyüş yolu

Projenin bu noktaya yani hedefine yaklaşmasında çok fazla kurum ve kişilerin emeği vardır Jeoparkın kamuoyuna tanıtılmasıyla beraber her geçen gün ilgi artmıştır. Jeoparkı, *'Taştaki Uzak Tarih'* başlığıyla Şubat sayısında oldukça geniş yer veren *-National Geographic Türkiye-* dergisi ile de tanıtımı ülke çapında yapılmıştır. İlaveten, jeoparkın doğuşu ve gelişimi üzerine bilgiler, projenin içinde aktif olarak rol alan projenin idari ve teknik koordinasyon birimi görevlisi Muzaffer Eker tarafından yazılan kitapta da ayrıntılı biçimde bahsedilmiştir (Bkz. Eker, 2012).

Açıldığı günden itibaren ziyaretçi akınına uğrayan Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı'nın adı, logosu ve içerdiği bütün jeositler Türk Patent Enstitüsü tarafından 'marka korumasına' alınarak tescillenmiştir. Bütün bu gelişmeler projenin ortaya çıkışındaki ana

fikirlerden olan 'koruma' hususunu da sağlamış olmaktadır.

Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkına kolaylıkla ulaşım imkanı sağlayan yön levhaları yerleştirilmiş durumdadır. Muhteşem jeositleri ile zengin olan jeopark, doğayı seven, gezerken hem düşünecek hem de dinlenecek olan siz meraklı ziyaretçilerini sabırsızlıkla bekliyor.

Değerlenen Belgeler:

Eker, M. 2012. Hayalden Gerçeğe Kızılcahamam-Çamlıdere Jeoparkı. Kızılcahamam Belediyesi Kültür yayınları dizisi, s.172

Kazancı, N. 2010. Jeolojik Koruma Kavram ve Terimler. TMMOB Jeoloji Mühendisleri Odası.(2007-2009 Uluslararası Yer Yılı anısına), s. 60.

www.jemirko.org.tr